

अविद्या मृत्युं तीर्त्वा विद्याऽमृतमश्नुते ।

झान प्रबोधिनी

घडा ज्ञानाचा उद्बोध | भक्तिप्रेमाचा कल्पाळ |

मासिक वृत्त

सौर चैत्र १९३१ चे वृत्त

सौर वैशाख १, शके १९३१ दि. २१/४/२००९

शिक्षण प्रभाग

* ज्ञान प्रबोधिनी, प्रशाला : राज्यस्तरीय प्रज्ञा शोध परीक्षेत प्रशालेचे इ. ८वी चे सहा विद्यार्थी निवडले गेले. कु. प्रणव माणकीकर, कु. शौनक भोगले, कु. विजय जोशी, कु. अदित्य उपासनी, कु. संचेक पिलांचे व कु. मृदुल थर्ते.

दि. ९ आणि १० एप्रिलला इचलकरंजी येथील स्नेहबंध या संस्थेतर्फे आयोजित स्वयंअध्ययन कौशल्याच्या शिबिरात श्री. प्रशांत दिवेकर यांनी प्रशिक्षण दिले.

* स्पर्धा परीक्षा केंद्र : केंद्रीय लोकसेवा आयोगाच्या पूर्व परीक्षेच्या तयारीसाठी दि. ३० मार्च ते १० एप्रिल दरम्यान दहा दिवसांचे शिबिर घेण्यात आले. या शिबिरात ११० विद्यार्थ्यांचा सहभाग होता.

केंद्रीय लोकसेवा आयोगाच्या मुख्य परीक्षेचा निकाल लागला असून आपल्या केंद्रातून साठ विद्यार्थी मुलाखतीसाठी निवडले गेले.

* नवनगर विद्यालय, निगडी : शास्त्र अध्यापिका, श्रीमती प्रतिभा पतके आणि इ. ९वी मराठी माध्यमातील विद्यार्थी चि. केतन रिकामे ह्या दोघांची न्यूयॉर्क येथे चालू असलेल्या “चार नद्या आणि - एक विश्व” ह्या आंतरराष्ट्रीय प्रकल्पात भाग घेण्यासाठी निवड झाली. हा प्रकल्प ‘आय अर्न’ तर्फे चालू आहे. दि. ३१ मार्च ला निघून दि. १२ एप्रिलला ते परत आले.

दि. २६ मार्च रोजी विद्यालयाचा वर्षात समारंभ झाला. पोदार आंतरराष्ट्रीय विद्यालयाचे मुख्याध्यापक प्रमुख पाहुणे म्हणून आले होते.

कु. सांची मुथ्या हिंची टाईम्स ऑफ इंडिया तर्फे दिल्या जाणाऱ्या उत्कृष्ट विद्यार्थिनी पुरस्कारासाठी निवड झाली.

मुक्ती सोपान संगीत विद्यालयाचा संगीत कार्यक्रम दि. २८ मार्च रोजी मातृ मंदिर येथे झाला. पुण्यार्तील प्रशालेची माजी विद्यार्थिनी आणि स्पिक मँकेच्या पुणे केंद्राची समन्वयक कु. कस्तुरी पायगुडे हिने शास्त्रीय गायन सादर केले.

गुरुकुल : इ. १०वी ची शालान्त परीक्षा होऊन मुले शिबिराच्या तयारीला लागली. शिबिरापूर्वी दोन दिवस श्री. सारंग गोसावी यांनी काश्मिर शिबिर विषयक अनेक गोटींची कार्यशाळा विद्यार्थ्यासाठी घेतली आणि त्यांची तयारी करून घेतली. दि. २८ मार्च ते १२ एप्रिल रोजी इ. १०वी तील सर्व विद्यार्थी आणि श्री. भावसार, श्री. वैद्य, सौ. उषाताई पिंपुडे हे अध्यापक काश्मिर शिबिरासाठी जाऊन आले. तसेच इ. ९वीचे शिबिर मेघालय येथे झाले.

महाराष्ट्र शाहीर परिषदेकडून ‘बालशाहीर’ हा पुरस्कार इ. ६वी तील ऋषिकेश राहिंज या विद्यार्थ्यसि मिळाला.

छात्र प्रबोधनतर्फे घेण्यात आलेल्या ‘तुम्हीच संपादक व्हा’ या हस्तलिखिताच्या स्पर्धेत इ. ७वीचा वर्ग सहभागी होता. त्यासाठी ‘राष्ट्रअर्चना’ नावाचे हस्तलिखित तयार केले होते. त्यामध्ये या हस्तलिखितास विशेष गुणवत्ता पारितोषिक मिळाले.

‘आईवडिलांना मतदान करण्याचा आग्रह करा आणि नागरिकशास्त्रात दोन गुण मिळवा’ असे आवाहन श्री. शिवराज पिंपुडे यांनी गुरुकुलच्या विद्यार्थ्यांना केले. याला

वृत्तपत्र व वृत्तवाहिन्यांनी अनपेक्षित प्रमाणावर प्रसिद्धी दिली. विद्यार्थींचा पालक यांच्याही मुलाखती व मते त्यात विचारण्यात आली. पी. टी. आय. मार्फत देशभरातील वृत्तपत्रांना बातमी देण्यात आली.

* ज्ञान प्रबोधिनी, सोलापूर : इ. ५वी ते ९वीच्या वर्गसाठी सहाध्याय दिनाचे आयोजन करण्यात आले. यानिमित्ताने पोस्ट ऑफिस, दूध डेअरी, भुईकोट किल्ला, सकाळ प्रेस, रक्तपेढी, चादर कारखाना, खेळांडूसाठी वैद्यकीय चाचणी विभाग अशा विविध ठिकाणी भेटींचे आयोजन करण्यात आले.

दि. २१ मार्च रोजी वर्षात उपासना झाली. यावेळी उपासनेनंतर विद्यार्थ्यांनी वर्षांरंभी केलेल्या वर्गसंकल्पाच्या पूर्तींविषयी सांगितले.

ज्ञान प्रबोधिनी सोलापूर च्या द्विदशकपूर्ती निमित्त माजी विद्यार्थींचा मेळावा आयोजित करण्यात आला. सन १९९२ ते २००० या वर्षातील इ. १०वी उत्तीर्ण विद्यार्थ्यांचा मेळावा होता. या वर्षातील ४० माजी विद्यार्थींचा व शिक्षक तसेच आ. संचालक, आ. कार्यवाह विवेकराव पोंके, आ. लताताई, आ. आण्णा यांचे मार्गदर्शन लाभले.

दि. २४ मार्च रोजी शिशु अध्यापिका विद्यालयाच्या माजी विद्यार्थिनींची मासिक बैठक झाली. या बैठकीला २५ विद्यार्थिनी उपस्थित होत्या. यावेळी मातृभूमीपूजनाचा कार्यक्रम करण्यात आला.

दि. १ ते ३ एप्रिल रोजी नेतृत्व प्रशिक्षण शिबिर झाले. वीस युवकांनी यात सहभाग

घेतला. यात शिबिरांची योजना कशी करावी, नेतृत्वाचे पैलू गटबांधणी, राष्ट्रअंचनिसाठी नेतृत्व प्रशिक्षण इ. विषय झाले.

दि. ८ ते ११ दरम्यान १० युवकांनी इ. उवीच्या ५० मुलांचे व ५ युवतींनी इ. उवीच्या ४० मुलींचे सहजीवन शिबिर घेतले. हे पूर्ण निवासी शिबिर होते. यात साहस प्रशिक्षण, हस्त कौशल्य, बौद्धिक खेळ, कथाकथन, गटचर्चा, व्याख्यान इ. सत्रे घेतली.

हराळी - प्रबोधिनीचे एक जुने मित्र आणि व्यवस्थापन क्षेत्रातले तज्ज्ञ श्री. बाबूभाई कराणी सुमारे दोन आठवडे हराळी येथे निवासाला होते. त्यांनी विद्यार्थ्यांचे इंग्रजी संभाषण घेतले. दि. २६ मार्च रोजी वर्षान्त दिन संपन्न झाला. महिला कार्यकर्त्या सौ. अपर्णाताई रामतीर्थकर यांचा त्यावेळी सत्कार करण्यात आला.

जर्मनीतले आपले मित्र श्री. सूर्यकांत खांबेकर यांच्या प्रयत्नातून म्युनिक येथील क्नोर ब्रेमजे या कंपनीने श्रमिक महिलांचे निवास बांधण्यासाठी निधी दिला आहे. त्या महिला निवासाच्या भूमीपूजनाचा समारंभ श्री. सूर्यकांत खांबेकर आणि आपले मित्र श्री. भास्करराव कोल्हटकर यांच्या हस्ते झाला.

दि. ८ एप्रिल पासून पुणे येथे रामकृष्ण मठात वा. लताताई भिशीकर यांची आठवडाभर प्रवचने झाली.

संघटन प्रभाग

*** छात्र प्रबोधन** : दि. २८ मार्च रोजी मा. संचालकांची भेट छात्र प्रबोधनच्या कार्यालयाला झाली. यावेळी विभागातील १५ सदस्य उपस्थित होते. यावेळी मा. संचालकांना छात्र प्रबोधनचे संकेत स्थळ दाखविण्यात आले.

त्याच दिवशी संचालक भेटीनंतर ११.०० वा. मात्रभूमी पूजनाचा कार्यक्रम आयोजित केला होता. या कार्यक्रमाला आजी व माजी सदस्य मिळून ३० ते ३५ सदस्य उपस्थित होते.

गुढी पाडव्याची शुभेच्छा पत्रे १२००

जणांना पाठविण्यात आली. शुभेच्छा पत्रे तयार करण्याचे काम पाच जणांनी मिळून केले.

*** स्त्री शक्ती प्रबोधन** : दि. २० मार्च रोजी डॉ. पराग सहस्रबुद्धे यांचे “सौंदर्यवर्धन शल्यचिकित्सा” या विषयावर व्याख्यान झाले.

डॉंबिवली येथे स्नेहल जोशी (रुग्णांसाठी आया / मदतनीस पुरवणे) व शोभना साठे (ज्येष्ठ व्यक्तींसाठी लहान मोठ्या सहलींचे आयोजन करणे) यांची मुलाखत झाली.

हुपरी व इचलकरंजी येथे संवादिनीचा वर्धापनदिन साजरा केला. ‘मदत’ या विषयावर गटचर्चा झाली. वर्षारंभ उपासनाही झाली.

गिरगाव येथे ‘मी माझ्यासाठी किती वेळ देते ?’ ह्या विषयावर गटचर्चा झाली. वर्षाच्या सुरुवातीला ९ सदस्या होत्या. आता एकूण सदस्य संख्या १४ आहे.

वा. अनघाताई लवळेकर व श्रीमती नीलिमा रास्ते यांनी दि. १२ ते १४ एप्रिल रोजी डॉंबिवली येथील संवादिनी सदस्यांच्या सुमारे चाळीस जणांच्या एका गटाला शालेय विद्यार्थ्यांसाठी ‘शिक्षण पूरक उपक्रम’ घेण्यासाठी विशेष मार्गदर्शन केले.

समतोल वर्ष १३ अंक १ चे प्रकाशन सुप्रसिद्ध लेखिका श्रीमती मंगला गोडबोले यांच्या शुभहस्ते झाले. हा अंक ‘चित्रपट व समाजिक आशय’ विशेषांक आहे.

पुण्याहून अनुराधा देशपांडे व सुनंदा कवठेकर बोरिवली येथे तेथील संवादिनी गटाच्या चौथ्या वर्धापनदिनास उपस्थित राहिल्या.

ज्ञान प्रबोधिनीच्या सदस्य मंडळ सभेत जयश्री हर्षे व मानसी बोडस यांनी गुजरात अभ्यास दौऱ्याचे निवेदन केले.

संशोधन प्रभाग

*** प्रज्ञा मानस संशोधिका** : वा. अनघाताईच्या मार्गदर्शनाखाली लैंगिक शिक्षण विषयावरील संशोधनासाठी

ICSSR कडून रु. ४.५३ लाख मंजूर होऊन कामाला सुरुवात झाली. डॉंबिवली येथे बालविकासन हा शिक्षण पूरक कार्यक्रम घेणाऱ्या गटासाठी प्रशिक्षण घेतले.

मानस-सामाजिक वातावरण समृद्ध करण्याचे प्रशिक्षण खेड शिवापूर येथील आणखी एक महिला गटासाठी वा. वनिताताईची सुरु केले आहे.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने अनुदानित केलेले तीनही लघु प्रकल्प पूर्ण झाले असून त्यामधून निघालेले निष्कर्ष असे — १)

प्रज्ञावंत आणि सर्वसाधारण मुलांच्या व्यावसायिक प्राधान्यांमध्ये समान सूत्र दिसते मात्र प्रज्ञावंतांपेक्षा सर्वसाधारण मुले व्यवसायामध्ये अधिक समाधानी दिसतात.

२) मुलांच्या व्यक्तिमत्त्वावर परिणाम करणारे शालेय वातावरणाचे घटक अधिकाधिक संपन्न करण्यासाठी निश्चित उपक्रम आखणी करणे शक्य आहे. ३) मुलांच्या गणित क्षमता वाढवण्यासाठीचे प्रशिक्षण काही खेळ आणि उपक्रम यांनी सिद्ध झाले आहे.

महिन्द्र, एल. जी. इलेक्ट्रॉनिक्स, जॉन डिअर, मॅप्रो आणि जनरल मोर्टर्स यांची नियोजित कामे चालू आहेत.

अभिक्षमता मापन आणि मार्गदर्शनाचा लाभ या महिन्यात पुण्यातील २९५ विद्यार्थ्यांनी, दापोलीच्या ३० जणांनी आणि डॉंबिवलीच्या १३० मुला-मुलींनी घेतला.

संशोधन संस्थेच्या सल्लागार मंडळाची तसेच सदस्य मंडळाची वार्षिक सभा या महिन्यात झाली. या सभेत अध्यक्ष मा. ताकवले यांनी आधुनिक शिक्षण प्रणाली विषयीचे सामाजिक उत्तरदायित्व याविषयीचे विचार सर्वांपुढे मांडले.

*** संत्रिका** : २००३ ते २००९ या कालावधीत ज्या पुरोहितांनी पौरोहित्याचे सलग काम केले अशा पुरोहितांचा पुरोहित बैठकीचे वेळी सत्कार करण्यात आला. एकूण १४ पुरोहितांपैकी पाच सदस्यांना रु. १५,०००/- चा धनादेश, मधाची

बाटली व गुलाब पुष्प देऊन सत्कार करण्यात आला. ते सदस्य पुढीलप्रमाणे १) श्री. जनार्दन साने, २) श्री. शैलेंद्र म्हसकर ३) श्रीमती सुनंदा जोशी ४) श्रीमती संध्या कुलकर्णी ५) श्रीमती चित्रा चंद्रचूड. तसेच नऊ सदस्यांना रु. १२,०००/- चा धनादेश, सुकामेवा पाकीट व गुलाबपुष्प देऊन सत्कार करण्यात आला. ते सदस्य पुढीलप्रमाणे १) श्री. शंकरराव आठवले, २) श्री. प्रकाश पटवे ३) श्री. सुभाषराव पाठक ४) श्रीमती स्नेहा जोशी ५) श्रीमती चित्रा लेले ६) श्री. हेमंत हळवे ७) श्रीमती सुनीती गाडगीळ ८) श्री. शरदराव नारविलकर ९) श्रीमती माघुरी करवडे. याचवेळी गीतेविषयीचा अभ्यास पुरोहितांनी करावा या हेतूने चार सदस्यांना ‘नवपार्थहृदगत’ हे पुस्तक व गीता-गीताईची प्रत देण्यात आली.

डेली न्यूज अॅनालिसीस (डी.एन.ए) या इंग्रजी वृत्तपत्रात दि. ५ एप्रिल रोजी रामायण ग्रंथालयाची माहिती सचित्र छापून आली.

* आयुर्वेद औषधी संशोधिका : दि. २९ मार्च रोजी टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठातील वि. प्र. लिमये चर्चासित्रात वैद्य बावडेकर यांचे ‘आयुर्वेदातील अर्थवाद’ या विषयावरील निबंधाचे वाचन झाले.

दि. १ एप्रिल रोजी ‘ग्रहणी चिकित्सा’ या विषयावर आयुर्वेद विद्यार्थ्यांसाठी ज्ञान प्रबोधिनीमध्ये व्याख्यान झाले.

दि. ५ एप्रिल रोजी ‘आयुर्वेद व्यासपीठ’ पुणे शाखा येथे ‘आमाशयगत वात’ या विषयावर व्याख्यान झाले.

ग्राम विकास प्रभाग

किंशोरी विकास प्रकल्प : या प्रकल्पांतर्गत इ. वीच्या वरच्या वयाच्या ग्रामीण मुलींसाठी दोन व्यक्तिमत्त्व विकास शिविरे घेण्यात आली. त्यात विझर येथे ३५ जणी व वाजेघर येथे २० मुली सहभागी झाल्या होत्या.

आरोग्य प्रकल्प : वेळे येथील आरोग्य प्रबोधिका बैठकीला जोडून ४ गावातील ७ दार्योंना बोलावले होते. त्यांनी त्यांची प्रसूतीची पद्धत प्रबोधिकांना समजावून दिली. त्यानिमित्त बाळंतपणासंबंधी समज-गैरसमज यावर चर्चा झाली. त्यास डॉ. विद्या माणकीकर उपस्थित होत्या. शिरवळ रुग्णालयाच्या सहकाऱ्याने या महिन्यात भुतोंडे गावी तपासणी झाली. त्याचा ३५ जणांनी लाभ घेतला.

आंबवणे येथील प्रसूती संबंधी तपासणीस ४५ महिलांना व डॉ. वैशाली बिनीवाले यांनी तपासले.

स्वयंरोजगार केंद्र : प्रतिज्ञा हॉल जवळ ऑर्किड ब्युटी शॉपी, कैलास हॉटेल व अक्षर नंदन शाळा अशा चार ठिकाणी महिलांनी उत्पादन केलेल्या वस्तूंची विक्री केली त्यात ५,०००/- रु. ची विक्री झाली. २००८-०९ या वर्षात एकूण रु. १,५३,४४७/- रु. ची विक्री झाली.

* **काश्मिर दौरा :** दि. २८ मार्च ते ११ एप्रिल दरम्यान ज्ञान प्रबोधिनीच्या ‘जम्मू आणि काश्मिर’ गटाचे कार्यकर्ते आणि निंगडी येथील गुरुकुलच्या विद्यार्थ्यांचा दौरा जम्मू आणि काश्मिर येथे गेला होता. या

दौच्यादरम्यान जम्मू आणि काश्मिर येथे वैज्ञानिक प्रश्नमंजूषा स्पर्धा झाली.

दि. ३० मार्च या दिवशी जम्मूमध्ये वैज्ञानिक प्रश्नमंजूषा स्पर्धा झाली. त्यामध्ये निवासितांच्या छावण्यांमधील १० शाळा सहभागी झाल्या होत्या. मिश्रीवाला पब्लिक स्कूलचा संघ या स्पर्धेत विजेता ठरला. पारितोषिक वितरण श्री. पांडुरंग पोळे (संचालक, जम्मू विकास प्राधिकारण) यांच्या हस्ते झाले.

दि. १ आणि २ एप्रिल रोजी काश्मिर खोच्यामध्ये वैज्ञानिक प्रश्नमंजूषा स्पर्धा झाली. काश्मिर खोच्यातील स्पर्धा नेहरु युवा केंद्राच्या मदतीने पार पडली. पुलवामा, अनंतनाग, बडगाम आणि शोपियान येथून एकूण ७० शाळा सहभागी झाल्या होत्या. अंतिम फेरीध्ये प्रत्येक जिल्ह्यामधून एक संघ निवडला होता. अनंतनाग, मटन येथील संघ विजेता ठरला.

रोहन पुली (सोलापूर येथील युवक विभाग सदस्य) आणि कु. सायली रेडीज यांनी नैना येथील संगणक प्रशिक्षण केंद्रावरील विद्यार्थी आणि प्रशिक्षक यांना प्रशिक्षण दिले.

दि. ८ आणि ९ एप्रिल दरम्यान जम्मू येथील मुठी, मिश्रीवाला आणि पुरखु येथील मिश्रीवाला पब्लिक स्कूल आणि सरस्वती निकेतन या शाळांना आणि डिसेंबर २००८ मध्ये ‘महाराष्ट्र मैत्री’ दौच्याला आलेल्या मुलांच्या घरी भेटी दिल्या.

दौच्यादरम्यान सोनमर्ग, गुलमर्ग, पहलगाम, श्रीनगर अशा प्रेक्षणीय स्थळांनाही भेटी दिल्या.